

ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אם זה מצב דלילה, "הבאים מצרימה"), כך שהרגע האחרון דהגלות והנקודה האחרונה דהגלות נעשים רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומימי חייך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אם הוא כבר למעלה משבעים שנה וכיו"ב), עובר כאו"א מישראל מיד – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, בהמשך ד"כל ימי חייך" בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.

ובנוגע לפועל הכוונה היא, שהעבודה דבנ"י עתה צריכה להיות "להביא לימות המשיח", לגלות כבר תיכף בפועל איך שהמצב ד"הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב ד"גאולת ישראל", ע"ז שמתכוונים בעצמם ומכינים אחרים למצב ד"ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם – ע"י שמתחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ונוסף ללימודו בזה, להשפיע גם על עוד בנ"י מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"והעמידו תלמידים הרבה"⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, שלאחר שישנו כבר "המלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" – שאז "בחזקת שהוא משיח" – שכבר יהי' מיד "משיח בודאי", ע"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to: <http://www.torah4blind.org>
To dedicate an issue in honor of a loved one, call (323) 934-7095

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו
(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה
שבעים וחמש שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

און נוסף צו דעם אייגענעם לימוד בזה, זאל מען זען אויך משפיע זיין אויף אנדערע אידן ארום זיך, אנשים נשים וטף, באופן פון „והעמידו תלמידים הרבה“⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, אז דורך דער עצם החלטה בדבר זאל מען תיכף ומיד באקומען דעם שכר, דער קיום בפועל פון דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, אז לאחריו וואס מ'האט שוין דעם „מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו . . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'“ – וואס ער איז „בחזקת שהוא משיח“ – זאל ער שוין גלייך ווערן „משיח בודאי“, דורך דעם וואס „עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל . . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו“.

(משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת תשנ"ב)

כמדובר ריבוי פעמים דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז שכבר „כלו כל הקיצין“¹, כבר עשו בני"ש תשובה, וסיימו הכל, כולל גם – „לצחצח הכפתורים“, וצריך רק שהקב"ה יפתח את עיניהם של בני"ש שיראו שהגאולה האמיתית והשלימה כבר ישנה, ויושבים כבר לפני שולחן ערוך, בסעודת לויתן ושור הבר² וכו' וכו'.

מזה מובן . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחריו שכבר סיימו הכל (כנ"ל), ישנה הבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי „(תזכור יום צאתך ממצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח“³,

ובפשטות – שלא זקוקים להפסק ח"ו בין „כל ימי חיך“ ו„ימות המשיח“ (כמו שהי' אצל בני"ש בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא „כל ימי חיך“ דכאו"א מישראל, חיו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) „ימות המשיח“ בלי הפסק, מכיון שהגאולה באה תיכף

(6) אבות פ"א מ"א.
(7) ה' מלכים ספ"א.

הפסוק) שמי לעלם – „חסר וי"ו“, לומדים מכך ש„העלימהו“ לעלם – מלשון העלם.

אך כיון שבהמשך הפסוק נאמר מיד „וזה זכרו“, שכן „מזכירים“ את שם הוי', מובן מכך, שב„העלימהו“ אין הכוונה שלא ישתמשו בשם זה כלל, אלא רק „שלא יקרא נכתבו“. ולכן אומר רש"י „וזה זכרו – למדו היאך נקרא“, וכפי שכבר יודע גם בן החמש למקרא, ששם „הוי'“ נקרא „אדני“.

ב. השאלות על פירוש רש"י

אך יש להבין:

(א) כבר הוסבר מספר פעמים⁷, שבדרך כלל אין רש"י מבאר חסר ויתיר⁸, ומכך מובן, שהענין של חסר ויתיר אינו מהווה קושיה שהכרחי לתרצה, כאשר לומדים את המקרא כפשוטו.

במקומות הבודדים שבהם בכל זאת מפרש רש"י פסוק לפי חסר או יתיר, הרי ההכרח לכך אינו משום החסר או היתיר כשלעצמם, אלא משום שאלה אחרת המתעוררת בפסוק.

ונדרש הסבר בעניננו: מהו ההכרח בפשוטו של מקרא של „זה שמי לעלם“ לבאר ש„העלימהו שלא יקרא נכתבו“?

(ב) ואדרבה, לכאורה, פירוש זה אינו לפי פשוטו של מקרא: המילים „זה שמי לעלם זה זכרו לדור דור“ מהוות בפשטות⁹ המשך לתשובה על שאלת משה „ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם“, אשר על כך השיב הקדוש

א. „זה שמי לעלם“

בפרשתנו מסופר, שכאשר הורה הקדוש-ברוך-הוא למשה רבינו להיות שליח ה' להוצאת בני ישראל ממצרים, אמר משה לקדוש-ברוך-הוא: „הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם“¹. השיב לו הקדוש-ברוך-הוא: „איה אשר אהיה .. כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם. ויאמר עוד אלקים .. כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרו לדור דור“².

רש"י מצטט בפירושו על התורה את המילים „זה שמי לעלם“, ומפרש³: „חסר וי"ו, לומר העלימהו, שלא יקרא נכתבו. וזה זכרו – למדו היאך נקרא. וכן⁴ דוד הוא אומר ה' שמך לעולם, ה' זכרך לדור ודור“.

המשמעות הפשוטה של פירוש רש"י זה היא⁶: כיון שנאמר „זה (שם הוי') המופיע בתחילת

(1) פרשתנו ג, יג.

(2) שם, יד"ט.

(3) ראה פסחים ג, א (ובפרש"י). קידושין עא, א (ובפרש"י). שמו"ר כאן (פ"ג, ז).

(4) בצידה לדרך כאן (בשם הרמ"א ז"ל) שתיבות אלו הן ט"ס ברש"י, „שהרי בפסוק הזה שניהם שם של הוי' הוא (ולא – הוי' ואדני“) ואם כן הוא תיובתא ולא סיעתא“. וכ"ה בס' הואיל משה (באר היטב) על פרש"י (להמטה משה – פראג, שעב (וצילום ממנו) כאן, ומסיים: ובמקצת ספרים אינו [וכן ליתא בדפוס ראשון ושני דפרש"י, ובכמה כת"ר רש"י שתח"י].

אבל ראה בארוכה באר יצחק על פרש"י כאן שאין צורך לשבש הספרים, כי הכוונה בפרש"י היא (לא ש„זכרו“ הוא שם אדני“, כ"א) ואדני הוא „זכרו“ דהוי', ע"ש בארוכה. וראה לקמן בסוף השיחה (ס"ו).

(5) תהלים קלה, יג.

(6) רא"ם כאן. וראה גם פרש"י פסחים שם (בפי' הא').

(* כפשטות ל' רש"י (פסחים וקידושין שם) „שני שמות לימוד“.

(7) ראה ס' „כללי רש"י“ (קה"ת תש"מ) פרק יג (וש"נ). ועוד.

(8) ובפסוק דידן גופא נאמר „לדר דר“ – חסר וי"ו (כמו שהעיר ברמב"ן) ורש"י לא פירשו (משא"כ ל"ז – בלדרת עולם (נח ט, יב)). – וצע"ק שלא העירו במפרשים (שראית) עה"פ ס"פ בשלח.

(9) וראה לקמן סעיף ג ואילך.

מ'האט שוין אלץ פארענדיקט (כנ"ל), האָט מען די הבטחה גמורה אין תורה, אַז עס וועט זיכער זיין "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים" כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח"³,

ובפשטות – אַז מ'דאַרף ניט אַנקומען צו אַ הפסק ח"ו צווישן "כל ימי חיך" און "ימות המשיח" (ווי דאָס איז געווען באַ אידן בכל הדורות שלפני דורנו זה), נאָר "כל ימי חיך" פון יעדער איד, זיינע חיים גשמיים אַלס נשמה בגוף, זיינען כולל בפשטות (אויך) "ימות המשיח" בלי הפסק, וואָרום די גאולה קומט תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אויב דאָס איז אַ מצב פון לילה, "הבאים מצרימה"), אַזוי אַז דער רגע האחרון פון גלות און די נקודה אחרונה פון גלות ווערט דער רגע ראשון און נקודה ראשונה פון גאולה,

און פון "ימי חיך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אויב ער איז שוין עלטער פון שבעים שנה וכיו"ב), גייט יעדער איד גלייך איבער – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, אין דעם המשך פון "כל ימי חיך" בימות המשיח, און חיים נצחיים וואָס וועט דעמולט זיין.

ובנוגע לפועל מיינט עס, אַז די עבודה פון אידן איצטער דאַרף זיין "להביא לימות המשיח", צו שוין גלייך מגלה זיין בפועל ווי דער מצב פון "הבאים מצרימה" אין גלות איז באמת אַ מצב פון "גאולת ישראל", דורך דעם וואָס מ'גרייט זיך אַליין און מ'גרייט צו אַנדערע צו דעם מצב פון "ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר מיט דעם יום ההילולא פון דעם רמב"ם – דורך מחזק זיין און מוסיף זיין אין לימוד ספר משנה תורה להרמב"ם . . ובפרט – אין ספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, אין די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

(3) ברכות יב, ב.

(4) ויק"ר פל"ב, ה. וש"נ.

(5) כ"ה הכותרת בדפוס ויניצא רפד. שי.

לקוטי

שמות

שיחות

משה כה תאמר אל בני ישראל, ה' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם זה שמי...".
אין מובן¹⁴:

(א) מדוע אין די בדבריו הראשונים של הקדוש-ברוך-הוא – "ויאמר... אהיה .. ויאמר... אהיה שלחני אליכם", ויש צורך באמירה נוספת – "ויאמר עוד אלקים..."¹⁵?
(ב) יותר מכך: אמירה זו סותרת לקודמת: בתחילה אומר הקדוש-ברוך-הוא, "כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם", ומיד לאחר מכן – "כה תאמר אל בני ישראל הוי' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם!"

לכן הכרחי לומר, שהאמירה השלישית היא רק הסבר נוסף לאמירות הראשונות. כלומר, האמירות "ויאמר... אהיה אשר אהיה, ויאמר... אהיה שלחני אליכם" מהוות מענה לשאלה "ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם". אלא, כדי שמענה זה יובן יותר ויתקבל יותר על ידי בני ישראל, הוסיף הקדוש-ברוך-הוא ענין נוסף – "ויאמר עוד... זה שמי...", שזהו הסבר נוסף לדבריו "אהיה שלחני אליכם".

יש להבין: במה מוסיפה האמירה האחרונה הסבר לראשונות, ואינה סותרת אותן?

ד. "אהיה עמם בצרה זאת..."

כדי להבין זאת, יש להקדים ולבאר את פירוש רש"י¹⁶ "אהיה אשר אהיה" – "אהיה עמם בצרה זאת, אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות".

מפשטות לשון רש"י מובן, כפי שמפרש רמב"ן¹⁷, שהמילים "אהיה אשר אהיה .. אהיה

ברוך-הוא למשה, שיאמר לישראל "אהיה שלחני אליכם .. ה' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם" – וכיצד מתאים לכך ההמשך "זה שמי...", שמשמעותו, לפי פירוש רש"י זה, להורות את ההלכה לגבי אופן קריאת השם¹⁰?
(ג) יותר מכך: הרי גם כאן נאמר "הוי' אלקי אבותיכם", ש"אלקי אבותיכם" הוא "הוי'", וכפי שאנו מוצאים פעמים רבות אצל "אבותיכם" – אברהם יצחק ויעקב – שמוזכר שם הוי'¹¹. ואם נאמר, שכשמודיעים את שם הוי' יש להבהיר את הדין של "לא יקרא ככתבו", הרי צריך היה להדגיש זאת במקום שבו מופיע שם הוי' לראשונה, ולפחות בפסוקים הקודמים ביותר¹²?

(ד) וההוכחה שמביא רש"י "וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור" (שיש שני אופנים בשם הוי', כתיבתו ו"זכרך" – קריאתו¹³), מדוע חשוב לציין שדוד אמר זאת ("וכן דוד הוא אומר")?

ג. "אהיה שלחני אליכם"

יש לומר, שההסבר לכך בתמציתיות הוא: רש"י מתכוון ליישב תמיהה המתעוררת על הפשט בענינו: על שאלת משה "ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם", השיב לו הקדוש-ברוך-הוא: "אהיה אשר אהיה, ויאמר כה תאמר לבני ישראל, אהיה שלחני אליכם". לאחר מכן נאמר בפסוק נוסף: "ויאמר עוד אלקים אל

(10) כן הקשה גם באלשיך כאן (שאלה ה').

– "ע"ד הפשט ה' אפ"ל, דמכיון שמשם הוצרך להודיעם, מה שמו' ולא ה' יכול לומר להם שם הוי' ככתבו, הוצרך להודיעם החילוק בין כתיבת שם הוי' וקריאתו.

אבל אינו תירוץ מספיק. כי סו"ס, מכיון שהקב"ה הודיע להאבות השם, ה' ראוי להודיע אז (–) ובמילא גם בפרש"י (שם) שאינו נקרא ככתבו (כקושיית האלשיך שם, וכדלקמן בפנים). וראה לך יב, ה: ויקרא בשם הוי'. ועוד.

(11) וראה פרש"י ומפרשים לר"פ וארא (ו, ג).

(12) כן הקשה גם באלשיך כאן.

(13) ראה דברי דוד (להט"ו) כאן. וראה לעיל סוף הערה

4.

(14) כן הקשו כמה ממפרשי התורה.

(15) והרי בפסוק הא' עצמו מבאר רש"י מה שנאמר עוה"פ, "ויאמר כה תאמר גו'".

(16) מברכות ט, ב (ושם), "הייתי". ובפרש"י, "אהיה" – בהתאם ללשון הכתוב. ואכ"מ). שמו"ר כאן (פ"ג, ו).

(17) ג, יג. – וראה גם לעיל ע' 12 [ומשנ"ת שם ע' 14 ואילך (ע"פ שבויעת לה, סע"א. וראה הנסמן בהערה 3

(שם) – הוא ע"ד ההלכה. אבל בפרש"י עוה"ת (פשוטו של

שלחני" אינן מענה ל"מה שמי", תיאור של שם¹⁸, אלא הן מענה לשאלה "מה אומר אליהם" – הקדוש-ברוך-הוא השיב ומסר על ידי משה לישראל, שיסמכו על הקדוש-ברוך-הוא אשר יצילם, כי "אהיה עמם בצרה זאת... בשעבוד שאר מלכיות".

ואין מובן, ולפחות אין הדבר "חלק": כיון שהדברים באים כמענה לשאלה "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", מתאים היה יותר, לפי פשוטו של מקרא, להסביר, כפי שאכן מסבירים פשוטנים רבים¹⁹, שהמשמעות של "מה אומר אליהם" היא מהו "שמו", והמענה הוא, ש"אהיה אשר אהיה" הוא שמו של הקב"ה, וכפי שמרחיבים המפרשים²⁰, ומבארים שהשם "אהיה" מורה על המציאות האמיתית של הקדוש-ברוך-הוא. ואילו רש"י מסביר ש"אהיה אשר אהיה" אינו שם, אלא זוהי הבהרה ש"אהיה עמם בצרה זאת..."?

ההסבר לכך הוא:

רש"י מסביר דוקא כך – ש"אהיה אשר אהיה" איננו שם, אלא הכוונה היא ש"אהיה עמם בצרה זאת..." – כי דוקא לפי פירוש זה

מקרא יש לפרש הכוונה כפשוטו לשונו, ש"אהי עמם בצרה זאת כו"י אינו "שם"²¹.

(18) שתי הדעות בזה ראה רמב"ם הל' יסודות פ"ו ה"ב ובנ"כ. שו"ע יו"ד סרע"ו ס"ט ובנ"כ. וראה לקו"ש חכ"י [המתורגם] ע' 11 ואילך. וש"נ.

(19) ראה רשב"ם, ראב"ע (ג, טו), ספורנו, אברבנאל (ועוד) כאן.

(20) ראה (נוסף על הנסמן בהערה הקודמת) – רמב"ן, בחיי ועוד. וראה רמב"ם בתחלתו (יסוד היסודות כו' שיש שם מצי כו' וכל הנמצאים כו' מאמית המצאו), מו"נ ח"א פס"ג (ונת' לקו"ש חכ"י [המתורגם] ע' 15 ואילך). ואכ"מ.

(*) בגו"א ועוד כאן פירשו גם פרש"י (מזוז"ה) וז"ל ש"אהי אשר אהי" הוא שם המורה על מציאותו ית'. ע"ש. אבל ענין זה אינו אפילו ברמז בלשון רש"י.

באור"ח כאן, שם זה יתייחס למדת הרחמים... לצד שיהי' עם ישראל בצרתם". אבל: (א) פרש"י – דשם הוי' הוא מדת הרחמים (כדלקמן ס"ה). (ב) פשוטו ל' רש"י הוא שווה בשורה והבטחה ש"אהי עמם בצרה זאת... אהי עמם בשעבוד שאר מלכיות". ועוד.

על המילים, מתורצת יותר השאלה "ואמרו לי מה שמו", כפי שהיא מובנת על-פי פשוטו של מקרא, כדלהלן.

ה. "מה שמו" – מהו אופן הגאולה

בלימוד הפסוק "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם" מתעוררת מיד התמיהה: וכי משה, ובני ישראל, לא ידעו את שמו של הקדוש-ברוך-הוא?²¹

יותר מכך: מדוע חושב משה שישראל ישאלו "מה שמו"? והרי, ישראל בודאי ידעו את שמו של הקדוש-ברוך-הוא. וההוכחה לכך היא: משה עצמו אמר לקדוש-ברוך-הוא "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם". כלומר, ישראל הכירו במציאות של "אלקי אבותיכם", ידיעה שקבלו מן האבות, כשם שהאבות מסרו לבניהם אחריהם אודות מציאותו של "אלקי אבותיכם", הם בודאי מסרו לישראל גם את "שמו" של הקדוש-ברוך-הוא, אשר הוכירו בתפלותיהם וכדומה.

ועוד: בפשוטו ידעו בני ישראל שהקדוש-ברוך-הוא יגאלם ממצרים. כפי שמוכן גם מהשבעת²² יוסף את אחיו "פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה"²³, אשר את השבועה הזאת היה עליהם להעביר לילדיהם וכו'²⁴ כדי לדאוג לקיומה, ש"והעליתם את עצמותי מזה".

ותמוה: כאשר יבוא משה לבשר לבני ישראל שהקדוש-ברוך-הוא יגאלם מגלות

(21) ברשב"ם כאן, כי איני מכיר ויודע שמך המיוחד. אבל בפרש"י לענין (ב, יד) "שהרגו בשם המפורש".

(22) נוסף על המובן בפשטות, שהבטחת הקב"ה ליעקב "ואנכי אעלך גם עלה" (ויגש מו, ד) שלכן "אל תירא מרדה מצרימה" (שם, ג) – מסר יעקב גם לבניו כדי שגם הם לא ייראו מלדות מצרימה, ונמסר מבניו לבניהם כו'. וראה ויחי מו, כא. פרש"י שבהערה הבאה.

(23) ויחי נ, כה (ושם, כד). וראה רש"י פרשתנו ג, יח: סימן זה מסור כו'.

(24) ראה רש"י בשלח (יג, יט) "השביעם שישיעו לבניהם".

(ה'תשנ"א), ר"ת (הי' תהא שנת) נפלאות אראנו.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני"ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן דחדש ממש "פקד פקדתי אתכם", ומשיח צדקנו "עומד אחר כתלנו"⁹, ו"הנה זה בא"¹⁰, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם¹¹ (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, מוצש"ק זה) שע"י "מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה".

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

(9) ש"ש ב, ט.

(10) שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).

(11) הל' תשובה פ"ג ה"ד.

נח.

מ'האט שוין גערעדט מערערע מאָל דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אז נוסף אויף דעם וואָס ס'איז שוין "כלו כל הקיצין"¹, האָבן אידן שוין תשובה געטאָן, און מ'האָט שוין אַלץ פאַרענדיקט, כולל אויך – "צופוצן די קנעפּלעך", און מ'דאַרף נאָר האָבן אַז דער אויבערשטער זאָל אויפּעפּענען די אויגן פון אידן זיי זאָלן זען ווי ס'איז שוין דאָ די גאולה האמיתית והשלימה, און מ'זיצט שוין באַ דעם שולחן ערוך, בסעודת לוויתן ושור הבר² וכו'.

דערפון איז פאַרשטאַנדיק. . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר וואָס

(1) סנהדרין צו, ב.

(2) ראה ב"ב עד, ב ואילך. פסחים קיט, ב. ועוד.

הוספה בשורת הגאולה

יב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר ששכבר "כלו כל הקיצין"¹, וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם "צחצוח הכפתורים"², ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו³.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן דהבאים מצרימה"⁴, "כאילו אותו יום נכנסו למצרים"⁵, ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו "פקד פקדתי אתכם"⁶ בגאולה האמיתית והשלימה, ובפרט כששומעים ממש רבינו שבדורנו⁷, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸, ועומדים בשנת ה"א

לקוטי

שמות

שיחות

ו. "מה שמו" – טענה וזעקה
ההסבר לכך הוא:

המילים "ואמרו לי מה שמו" אינן מביעות רק שאלה, עקב אידיעה, אלא בעיקר קושיה וסתירה שבני ישראל יעוררו בפשטות כאשר יאמר להם משה, ש"אלקי אבותיכם שלחני אליכם" להוציאם ממצרים:

הרי בגלות מצרים לא סבלו בני ישראל רק מקושי השעבוד של עבודת הפרך³², אשר נמשך זמן רב³³, אלא סבלו גם מן הגזירה, "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"³⁴, עד כדי כך, כדברי רש"י³⁵, שפרעה, "היה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם" –

ואם מצבו של בני ישראל הביא לידי כך, ש"אלקי אבותיכם" ירחם על ה"בנים" ויגאלם מגלות מצרים – ראה ראיתי את עני עמי... צעקתם שמעתי... וארד להצילו...³⁶ – כיצד ייתכן שמלכתחילה הוא איפשר שיסבלו גלות נוראה כל כך, ובמשך שנים כה רבות?!

וזו היתה שאלתו של משה: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם (הרי בודאי ישאלו) ואמרו לי מה שמו" – בני ישראל יטענו מיד: איזה מין "שם" ואיזו הנהגה היא זאת, המאפשרת מצב של גלות כה מרה במשך שנים רבות, ורק לאחר שאלפים רבים של ילדים יהודים נשחטו, ר"ל, אומרים להם "צעקתם שמעתי... וארד להצילו"? ומשה מוסיף ומדגיש, שגם אצלו זוהי שאלה – וזעקה: "מה אומר אליהם"?

מצרים – מדוע ישאלו בכלל ישראל על כך, ובמיוחד "מה שמו"?!

ומסבירים על כך המפרשים²⁵, שמשמעות השאלה "מה שמו" היא – באיזה "שם" תהיה הגאולה. כי "הוא יתברך נקרא לפי פעולותיו"²⁶, וכלשון המדרש כאן²⁷: לפי מעשי אני נקרא. ואת זאת ישאלו ישראל: באיזה "שם", ובאיזה אופן, יגאל הקדוש-ברוך-הוא את ישראל? האם "במדת" א"ל שד"י.. שעמדה לאבות (שבה נעשו להם נסים נסתרים)²⁹ או במדת רחמים עליונים שתעשה בה אותות ומופתים מחודשים ביצירה,

ופירוש זה מתאים גם לדרך הפשט, עד כדי כך, שרש"י אף אינו צריך לפרש זאת – כי רש"י כבר ביאר מיד בתחילת פירושו על התורה, על המילים "בראשית ברא אלקים"³⁰, ששם "אלקים" הוא מדת הדין, ושם הוי' הוא מדת הרחמים. ואף בן החמש למקרא כבר יודע, שכל "שם" מצביע על אופן שונה בהנהגת הקדוש-ברוך-הוא את העולם.

אך אין די בתירוץ זה. כי בכל זאת, מדוע יש לחשוב שישראל ירצו לדעת בדיוק באיזה "מדה" יגאלם הקדוש-ברוך-הוא, עד כדי כך שמשם אומר בפשטות – "ואמרו לי מה שמו" – מדוע חשוב להם לדעת את אופן הגאולה, הרי העיקר הוא שיגאלו מהר ככל האפשר מקושי השעבוד! וכן, מדוע יהיה להם ספק, הרי כיון שזוהי גאולה, בודאי יהא זה מצד מדת הרחמים!³¹

(25) ראה רמב"ן, ספורנו, גו"א ועוד כאן.

(26) ל' הגו"א כאן.

(27) שמו"ר פ"ג, ו. וראה פרש"י לעיל (וישלח לב, ל) בנוגע למלאך.

(28) ל' הרמב"ן (והועתק בבחי' כאן. ובגו"א כאן באו"א קצת ע"ש).

(29) הוספת הבחי' על לשון הרמב"ן.

(30) בראשית א, א ד"ה ברא אלקים. וכן בפרש"י נח ח, א. ועוד. – וכן מפרש תוכן השם א"ל שד"ר (פרש"י לך יז, א. תולדות כח, ג).

(31) ומ"ש הרמב"ן, "במדת רחמים עליונים (ש)תעשה בה אותות ומופתים מחודשים ביצירה" – הרי: (א) בפרש"י לא

הוזכר שמשם הוי' באים "מופתים מחודשים ביצירה". (ב) ועיקר (כנ"ל בפנים): העיקר הוא שיגאלו משעבוד וגלות מצרים, ומהי הפשיטות שבנ"י ישאלו על אופן הגאולה (וכן קשה במ"ש בגו"א כאן). ועוד.

(32) לעיל א, יג"ד.

(33) שד"י, משה בן שמונים שנה (ואהרן גו') בדברם אל פרעה" (וארא ז, ז) והשעבוד התחיל לפני לידת משה. וראה פרשתנו לעיל ב, כג (ובפרש"י). וראה רש"י שה"ש ב, יא ד"ה הגשם.

(34) לעיל א, כב.

(35) ב, כג.

(36) ג, ז ואילך.

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) שיחת שמח"ת תרפ"ט.

(3) ראה "היום יום" ט"ו טבת. ובכ"מ.

(4) שמות א, א.

(5) שמו"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.

(6) שמות ג, טז.

(7) ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט (קיב,

רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.

(8) תבוא כט, ג.

על כך השיב הקדוש־ברוך־הוא „אהיה אשר אהיה“, כפי שמבאר זאת רש"י „אהיה עמם בצרה זאת...“:

אין לחשוב ח"ו שבמשך תקופת הגלות „העלים עין“ הקדוש־ברוך־הוא מצרות הגלות המרה, אלא, להיפך – „אהיה עמם בצרה זאת“, הקב"ה נמצא ביחד עם ישראל „בצרה זאת“. ההדגשה היא, שלא זו בלבד שהקב"ה נמצא עם בני ישראל באותו מקום, אלא הוא שרוי, כביכול, בצרתם, כנאמר³⁷ „בכל צרתם לו צר“ – כאשר נמצאים ישראל בצרה, נגרמת, כביכול, צרה לקדוש־ברוך־הוא.

ז. הנהגה במדת הרחמים, אך באופן של העלם

אמנם, בתשובתו „אהיה אשר אהיה“ השיב הקדוש־ברוך־הוא לטענתם העיקרית של ישראל, שלא יחשבו שהקדוש־ברוך־הוא אינו חש ח"ו בסבלם בגלות, אך בכל זאת דרוש הסבר נוסף: כיצד „מסתדרים“ שני ענינים אלו, שהקדוש־ברוך־הוא נמצא עם בני ישראל „בצרה“, באופן של „לו צר“, ויחד עם זאת הוא מאפשר את קיום הצרה?

על כך נוספה האמירה – „ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל, ה' אלקי אבותיכם שלחני אליכם זה שמי לעלם“ – „חסר וי"ו .. העלימהו שלא יקרא ככתבו“:

„אלקי אבותיכם (אשר) שלחני אליכם“ שמו הו', מדת הרחמים – ושם הו' שרוי עם ישראל בצרת גלותם. קושי השעבוד של הגלות אינו מתאפשר משום שבזמן הגלות אין קיימים ח"ו רחמיו של הקדוש־ברוך־הוא, אלא משום שהרחמים הם בהעלם³⁸, „העלימהו“.

(37) ישע"י סג, ט. וראה רש"י לעיל (ג, ב), „משום עמו אנכי בצרה“ (תהלים צא, טו). וכדחו"ל על ב' הכתובים (תענית טז, א).

(38) ראה רש"י לעיל (ב, כה): נתן עליהם לב ולא העלים עיניו. וראה פרש"י וילך (לא, יז): והסתרת פני – כמו שאני רואה בצרתם (נת' בשיחה ש"פ וילך תשמ"ב).

אך על כך אפשר לטעון: אם הרחמים הם בהעלם, מהי התועלת בכך ש„אהיה עמם בצרה“?

על כך ממשיך הפסוק ואומר „וזה זכרי לדור דור“ – „למדו ויאזן נקרא“: אמנם, שם הו' הוא באופן של „העלימהו“, אך ישנו ונקרא „זכרי“ של הו' – ישראל זוכרים ומזכירים ומגלים זאת, אלא שהקריאה של שם הו' היא באותיות אדנ"י. כלומר, כאשר ישראל אומרים את שם אדנ"י אין הם מביעים רק את השם ואת ההנהגה של אדנ"י, אלא זוהי קריאה של שם הו', באופן שבו שם הו', רחמים, נקרא ומתגלה³⁹ באמצעות האותיות של שם אדנ"י⁴⁰.

ועל כך מביא רש"י את ההוכחה „וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור“: בפסוק זה מודגש, שבשני האופנים – הן „שמך לעולם“ והן „זכרך לדור ודור“ – יש קשר לשם הו'. גם „זכרך“, השם שמזכירים וקוראים אותו, הוא „הו' זכרך...“⁴⁰.

וזהו התשובה לשאלה „מה שמו“ – מאיזה „שם“ באה ההנהגה מלמעלה: „ה' אלקי אבותיכם“ – זוהי הנהגה של רחמים, אך באופן שבו „הו'“, רחמים, בהסתר, „זה שמי לעלם“ וזה זכרי לדור דור. ההנהגה במדת הרחמים משפיעה, אך באופן של העלם⁴¹.

ח. קריאתו ככתבו – רק לעתיד לבוא

אך לפי כל האמור לעיל, שהמילים „זה שמי לעלם...“ מהוות המשך והסבר לתשובה „אהיה אשר אהיה“, אהיה עמם בצרה זאת“, עלול

(39) דוגמא בפש"מ (ויגש מה, יז): מכרתם אותי הנה – כי למח' שלחני אלקים ג' לשום לכם שארית ג' – לאחר כב שנה!

(40) ראה גם באר יצחק על פרש"י כאן (וראה לעיל הערה 4).

(41) ועפ"ז מובן מה שענין זה נאמר כאן דוקא (ולא לפנ"ז בנוגע להאבות כו') – כי הנהגה (ושם) זו, ד, „זה שמי לעלם“ וזה זכרי לדור דור, מתאימה למצב זה דוקא (וגלות ושעבוד מצרים).

להתעורר ספק, ואף טעות, שמא ההלכה הנובעת מכך ש„זה שמי לעלם“ – „העלימהו שלא יקרא ככתבו“ – קשורה דוקא למצב של גלות, אבל שלא בזמן הגלות, כאשר רחמיו של הקדוש־ברוך־הוא הם בגלוי, הרי אז הקריאה היא ככתבה.

את זאת מבהיר רש"י בדייקו בפירושו – „וכן דוד הוא אומר... ה' זכרך לדור ודור“ – אף בימי דוד, כאשר לא היה מצב של גלות, ההלכה היא, שיש הבדל בין האופן של כתיבת שם הו', לבין אופן קריאתו – זכרך.

וכפי שמציין רש"י לאחר מכן בפירושו⁴²,

(42) יתרו כ, כא.

(43) ישע"י מ, ה.
(44) פסחים ג, א.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי"ר שע"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד